

Дошкільнє виховання в Україні (20-30-ті роки).

**Навчальна дисципліна: Історія дошкільної педагогіки.
Викладач: Січкарь А.Д.**

План

1. Суспільне дошкільне виховання в 20-ті роки.
2. Розвиток системи суспільного дошкільного виховання в 30-ті роки.
3. Зміст освітньо-виховної роботи у дитячих садках.
4. Організаційна діяльність та педагогічні погляди щодо виховання дітей дошкільного віку О. Дорошенко, Е. Яновської, В.Чередніченко.

Рекомендована література

Основна:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник / Л. В.Артемова. – К.: Либідь, 2006. – С. 284-318.
2. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: Навчальний посібник / І.Г. Улюкаєва. – Донецьк: “Юго-Восток, Лтд”, 2008. – С. 83-141.
3. Хрестоматія з дошкільної педагогіки: Навчальний посібник / За заг. ред. З.Н.Борисової. – К.: Вища школа, 2004. – С. 404-441.

Рекомендована література

Додаткова:

1. Волобуєв П.Ю. Політехнічне виховання в дошкільній установі. - Харків.: Радянська школа, 1931. – 36 с.
2. Дорошенко О.І. “Дитячий садок”. – Київ, 1922. – 217 с.
3. П.В. Дошкільна установа в світлі політехнізму //За комуністичне виховання дошкільника. – 1931. - № 3. С. 16-20.

1. Суспільне дошкільне виховання в 20-ті роки.

У березні 1920 р. на Першій Всеукраїнській нараді з народної освіти прийнята система освіти України.

В основі української освіти – **соціальне виховання** дітей віком від 3-х до 15-ти років.

Нова система мала **“охопити правильно поставленим єдиним вихованням усе життя дитини, витіснивши несупільні виховні впливи сім’ї та неорганізованого середовища”**.

Вважалось, що сім'я не здатна виховувати дитину “відповідно до нових педагогічних умов” і “непедагогічним є поділ дітей за віком і переміщення їх з одного закладу в інший”.

Дитячий садок, школа, позашкільний заклад повинні були злитися в “єдиний соціальний організм – дитячий будинок”, де б дитина перебувала з 3-х до 15-ти років впродовж усього дня і навіть цілодобово.

За браком коштів ця ідея не була реалізована повною мірою, а в середині 20-тих років від системи соціального виховання відмовились.

Впродовж 20-тих років дитячі садки продовжували існувати як окремі освітньо-виховні заклади. Утримувались на кошти місцевих бюджетів.

На початку 20-тих років спостерігалось зростання мережі дитячих садків:

1919 р. – 140 дошкільних закладів;

1920 р. - 678 дошкільних закладів;

1921 р. - 870 дошкільних закладів.

В подальші роки їх кількість зменшувалась:

1922 р. – 704 дошкільних закладів

1923 р. – 170 дошкільних закладів;

1924 р. -- 148 дошкільних закладів;

1925 р. - 118 дошкільних закладів.

У 1926 році при Українському науково-дослідному інституті педагогіки було створено сектор дошкільного виховання. Його очолила А. Гендрехівська

Педагогічна література 20-тих років представлена лише кількома посібниками для вихователів:

- В. Чередніченко “Дитяча хата” (1921);**
- О. Дорошенко “Дитячий садок” (1922);**
- Е. Яновська “Дошкільне виховання” (1927).**

Значний вплив на розвиток теорії та практики суспільного дошкільного виховання в Україні мали Всеросійські з’їзди з дошкільного виховання (1919 р., 1921 р., 1924 р., 1928 р.).

Книга Е.Яновської “Дошкільне виховання” (1927)

включає:

- положення про необхідність тісного зв'язку дошкільного закладу з суспільним життям;

впровадження комплексів, які склалися з трьох “моментів”: природа, праця, суспільство та активних дослідницьких методів навчання;

- відповідно до засад “нового виховання” проголошувався принцип: “Колектив переважає особу”;

Визначення праці як одного з основних засобів виховання в дітей колективізму і широке використання колективних форм роботи;

- праця займала провідне місце у виховній роботі; знайомство з працею дорослих рекомендувалось здійснювати на “робочому місці” (на фабриці, пекарні, ринку...);

підкреслювалась необхідність здійснення дитячим садком політичного виховання – прилучення пролетарських дітей до інтересів свого класу.

Заперечення казки у виховній роботі з дітьми: ”*Чарівні казки відривають дітей від реальності і є чудовим знаряддям, щоб затемнити свідомість дітей і замаскувати класові інтереси*”

2. Розвиток системи суспільного дошкільного виховання в 30-ті роки.

1930 р. – розпочато “дошкільний похід”

- 1930 р. – 474 дошкільні заклади;

 1931 р. – 1500 дошкільних закладів;

 1934 р. – 5000 дошкільних закладів.

1931 р. – почав видаватися науково-методичний журнал “За комуністичне виховання дошкільників”.

1935 р. – спеціальною постановою “Про заходи з упорядкування роботи дитячих садків” встановлено **9-годин.** тривалість роботи дитячих садків; організація груп **14-15-ти годин.** та **цілодобового** перебування дітей в дитячому садку – за необхідністю.

3. Особливості змісту освітньо-виховної роботи в дитячих садках (30-ті роки).

- 1934 р. у статті “Класово-ворожі прояви в літературі з дошкільного виховання зроблено критичний огляд найбільш шкідливих книжок (“Дошкільне виховання” С.Русової і “Дитячий садок” О. Дорошенко).
- Авторка критикувала ідею створення дитячих садків на національному ґрунті та врахування індивідуальних особливостей дітей у виховному процесі.
- “ *обидві ці книжки доводиться кваліфікувати як націонал-фашиські, контрреволюційні, які треба рішуче вилучити з усіх педагогічних бібліотек”*
(Ж-л “За комуністичне виховання дошкільників”)

Зміст освітньо-виховної роботи в дитячому садку політизувався відповідно до комуністичної ідеології:

*З прапором, з музикою
виступає дітвора*

*Любий Сталін, Ворошилов,
Вам гукаємо – ура!*

У Програмі курсової підготовки **ясельних працівників** був розділ: **“Виховання класової спрямованості у дітей переддошкільного віку”**, що включав теми:

 Виховання класової самосвідомості і відношення до класових ворогів.

 Ознайомлення з виробництвом і виховання позитивного ставлення до комуністичної праці.

 Організація революційних свят.

Рішуча “боротьба з минулим” призвела до заборони новорічно-різдвяної ялинки (в 1936 р. дозволено організувати в дитячих садках новорічні свята з ялинками за спеціально підготовленими сценаріями).

В дитячих садках активно здійснювалось атеїстичне виховання:

- з дітьми велись розмови антирелігійного характеру;
- діти залучались до антирелігійних заходів: напередодні релігійних свят вони виготовляли плакати, з якими проводили демонстрації біля заводів та фабрик, закликаючи дорослих працювати у святкові дні;
- діти перевіряли вихід батьків на роботу у свята й проводили з ними “роз’яснювальну роботу”.

- На дитячі садки покладались функції провідника нової ідеології.

- Власні батьки ставали для маленьких комунарів “об’єктом їх політичної роботи”.

“Дитина принесе із собою з нашого дитячого садка у сім’ю нову ідеологію, нові навички, нові свята. Вона прийде як посланець того майбутнього світу, будівельником якого стане. Дитячі руки повільно, але вірно будуть руйнувати стару міщанську ідеологію, старі забобони, старий уклад життя”.

(З матер. Першого Всеросійського з’їзду дошкільного виховання”

В 30-ті роки **“соціалістичне змагання охопило всі дошкільні установи”**

“...змагання дітей в охайності, дисциплінованості не є соціалістичним змаганням. Щоб воно було таким, його потрібно зв'язувати з прилученням дітей до посильної участі у соціалістичному будівництві, громадсько-корисній роботі.

Не слід обмежувати змагання дітей тільки змаганням з іншими дітьми.

Необхідно організовувати змагання з дитячими садками, школами, з фабриками, заводами, колгоспами, укладаючи письмові угоди. При цьому перешкодою не повинно бути те, що об'єкти змагання будуть різними”.

(ст. “Про соцзмагання у дитячих установах”, ж-л “За комуністичне виховання дошкільників” (1931 №5)

Одним із провідних напрямків виховної роботи було політехнічне виховання.

В центрі життя дитячого садка повинен був стати зв'язок з конкретним виробництвом (підприємством, колгоспом).

Згідно МЕТОДИЧНИХ рекомендацій, вихователям колгоспних дитячих садків пропонувалось залучати дітей до роботи на колгоспному полі (зібрати з ділянки врожай і здати до колгоспного складу).

Діти слідували за виконанням підприємством і окремими працівниками виробничого плану.

Малюків залучали до “політично-виробничих компаній”: вони вітали кращих працівників, виготовляли плакати, в яких висміювали прогульників, влаштовували “кутки браку”

Велику увагу приділяли формуванню у дітей трудоу навичок.

У дитячих садках створювались “робітні кімнати” і “робітні кутки”, в яких знаходились різноманітні інструменти і діти могли в них майструвати.

Завданням політехнічного виховання були підпорядковані всі види діяльності і навіть гра. Застосовувались політехнічні іграшки і організовувались відповідні ігри.

Ідеологізація, політехнізація закладені в зміст освітньо-виховної роботи, залишалась його характерною ознакою протягом усього радянського періоду.

Ольга Іванівна Дорошенко (1888-1964)

- 1904 р. - по закінченню Чернігівської гімназії вчителювала і вступила на вищі жіночі курси в Москві.
- 1905 р. - заарештовано за участь в революц. подіях і заслано до Архангельська.
- 1912 р. - повернулася в Україну, працювала вчителькою у Харкові.
- 1914 р. – закінчила Вищі Фребелівські курси. Працювала вихователькою в дитячих садках і на літніх майданчиках протягом 3-х років.

1917 р. – організатор дошкільної справи на Харківщині.

1919 р. – викладач Київського інституту народної освіти).

1922 р. – вийшла друком книга “Дитячий садок”.

1924 р. – взяла участь у роботі III Дошкільного з’їзду в Москві.

1927 р. – отримала звання професора, призначена деканом факультету соціального виховання. В 30-ті роки бере участь і “дошкільному поході”.

1932 р. – заслана до Сибіру, де прожила 15 р.

Після війни повернулася в Україну, працювала в дитячому садку м. Біла Церква.

Педагогічні погляди О. І. Дорошенко.

“Діти зрусифікованих батьків, ми росли і не чули над своєю колискою рідної пісні, не оповідали нам в дитинстві народних казок, не знали ми навіть як слід української мови”.

Національний дитячий садок має створюватися на основі національної культури на народних традиціях.

О. Дорошенко дотримувалась принципу природовідповідності у вихованні дітей.

Однією з важливих потреб дошкільника вважала потребу в рухах, яка найкраще задовольняється у грі. Особливо цінувала “вільні ігри дітей”

Найціннішою особливістю дитинства вважала здатність до дослідження і наполягала на створенні умов для цього.

“Коли ми оглядаємось на старі методи виховання, ми ясно бачимо, що всі дитячі злочинства були наслідком постійного порушення з боку педагогів ґрунтовних потреб дитячого організму – головним чином потреби рухатись, потреби в діяльності.

(О.І.Дорошенко)

**“...казка є відображенням живої, яскравої
близької до психічного складу дитини
мови”**

**“...наші національні українські казки ближче
стоять до психології дітей і менш
вимагають переробки”.**

**“...все дошкільне виховання мусить
проводитись за допомогою тих взірців ,
що дає нам мати природа: спочатку
твори природи, а потім все, що зроблено
руками. Матеріал Монтессорі повинен
використовуватися лише для перевірки
розвитку дітей...”**

“Дошкільний період найважливіший в житті людини, а в той же час надзвичайно тендітний і ніжний, і тому він вимагає, щоб найосвіченіші, найталановитіші люди присвячували свої знання й свою працю дитині саме у цьому періоді”

(О.І.Дорошенко)